A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2015. november 26.*

„Előzetes döntéshozatal iránti kérelem — 2002/22/EK irányelv — Elektronikus hírközlő hálózatok és elektronikus hírközlési szolgáltatások — Felhasználói jogok — Az előfizetőknek biztosított azon jog, hogy hátrányos következmények nélkül felmondhatják a szerződéseiket — A díjszabásnak a szerződési feltételekből következő módosítása — A fogyasztói árindex emelkedése esetén történő díjemelés”

A C-326/14. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az Oberster Gerichtshof (legfelsőbb bíróság, Ausztria) a Bírósághoz 2014. július 7-én érkezett, 2014. április 28-i határozatával terjesztett elő az előtte

a **Verein für Konsumenteninformation**

és

az **A1 Telekom Austria AG** között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: L. Bay Larsen, a harmadik tanács elnöke, a negyedik tanács elnökeként eljárva, J. Malenovský, M. Safjan (előadó), A. Prechal és K. Jürimäe bírák,

főtanácsnok: P. Cruz Villalón,

hivatalvezető: Illéssy I. tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2015. április 30-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Verein für Konsumenteninformation képviseletében S. Langer Rechtsanwalt,

– az A1 Telekom Austria AG képviseletében M. Hasberger Rechtsanwalt,

– a belga kormány képviseletében J. Van Holm és M. Jacobs, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében G. Braun és L. Nicolae, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2015. július 9-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

* Az eljárás nyelve: német.

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a 2009. november 25-i 2009/136/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL L 337., 11. o.) módosított, az egyetemes szolgáltatásról, valamint az elektronikus hírközlő hálózatokhoz és elektronikus hírközlési szolgáltatásokhoz kapcsolódó felhasználói jogokról szóló, 2002. március 7-i 2002/22/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (Egyetemes szolgáltatási irányelv) (HL L 108., 51. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 29. kötet, 367. o.; a továbbiakban: 2002/22 irányelv) 20. cikke (2) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a Verein für Konsumenteninformation (fogyasztótájékoztatási egyesület; a továbbiakban: egyesület) és az A1 Telekom Austria AG (a továbbiakban: A1 Telekom Austria) között annak tárgyában indított jogvitában terjesztették elő, hogy utóbbi a fogyasztókkal kötött szerződésekben állítólag jogellenes kikötésekkel élt.

Jogi háttér

Az uniós jog

A 2002/22 irányelv

3 A 2002/22 irányelv (30) és (49) preambulumbekezdése a következőket tartalmazza:

„(30)
A szerződések a felhasználók és fogyasztók számára az információ átláthatóságának és a jogbiztonságnak a minimális szintjét biztosító fontos eszközként jelennek meg. […] Különösen, a fogyasztók számára biztosítani kell a minimális szintű jogbiztonságot a közvetlen telefonszolgáltatásuk szolgáltatójával fennálló szerződéses jogviszonyuk tekintetében, oly módon, hogy a szerződési feltételeket, a szolgáltatás minőségét, a szerződés, illetve a szolgáltatás megszüntetésének feltételét, a kártérítési intézkedéseket és a jogviták rendezésének módját meg kell határozni szerződéseikben. […] Az árak, díjszabások, szerződési feltételek átláthatóságát biztosító intézkedések növelik a fogyasztók lehetőségét arra, hogy optimalizálják választásukat, és így teljes mértékben kihasználják a versenyt.

[…]

(49) Ennek az irányelvnek rendelkeznie kell a fogyasztóvédelem elemeiről, beleértve az egyértelmű szerződési feltételeket és jogvitarendezést, valamint a fogyasztók számára a díjszabások átláthatóságát. […]”

4 Az ezen irányelv „Hatály, célok és fogalommeghatározások” című I. fejezetében szereplő 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) [Az elektronikus hírközlő hálózatok és elektronikus hírközlési szolgáltatások közös keretszabályozásáról szóló, 2002. március 7-i 2002/21/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (»keretirányelv«) (HL L 108., 33. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 29. kötet, 349. o.)] keretén belül ez az irányelv az elektronikus hírközlő hálózatok és elektronikus hírközlési szolgáltatások végfelhasználók számára történő szolgáltatásával foglalkozik. Célja, hogy a hatékony verseny és választás révén a Közösség egészében biztosítsa a jó minőségű, nyilvánosan elérhető szolgáltatások rendelkezésre állását, és szabályozza azokat az eseteket, amikor a végfelhasználók igényeit a piac nem elégíti ki megfelelően. Ez az irányelv a végberendezések egyes vonatkozásait illetően is tartalmaz rendelkezéseket, ideértve a fogyatékkal élő végfelhasználók hozzáférésének megkönnyítését szolgáló rendelkezéseket is.

(2) Ez az irányelv megállapítja a végfelhasználók jogait, és ezekkel összhangban a nyilvánosan elérhető elektronikus hírközlő hálózatokat és elektronikus hírközlési szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások kötelezettségeit. Az egyetemes szolgáltatásnyújtás nyílt versenypiaci környezetben történő biztosítása tekintetében ez az irányelv meghatározza azoknak a meghatározott minőségű szolgáltatásoknak a minimális készletét, amelyekhez az egyedi nemzeti feltételekhez igazodó, megfizethető áron minden végfelhasználónak hozzáférése van, a verseny torzítása nélkül. […]”

5 Az említett irányelv „Végfelhasználói érdekek és jogok” című IV. fejezetében szerepel a 20. cikk, amely a következőket írja elő:

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy a fogyasztók és az azt kérő más végfelhasználók a nyilvános hírközlő hálózathoz és/vagy a nyilvánosan elérhető elektronikus hírközlési szolgáltatásokhoz való csatlakozást biztosító szolgáltatásokra történő előfizetés esetén jogosultak legyenek az ilyen csatlakozást és/vagy szolgáltatásokat nyújtó vállalkozással vagy vállalkozásokkal szerződést kötni. A szerződésnek egyértelmű, átfogó és könnyen hozzáférhető formában meg kell határoznia legalább a következőket:

[...]

d) az árak és a díjszabás részletei, hogy miként szerezhetők be naprakész információk az összes alkalmazandó igénybevételi és karbantartási díjról [helyesen: valamennyi alkalmazandó díjról és karbantartási költségről], továbbá a kínált fizetési módok és a költségekben a különböző fizetési módokból adódóan tapasztalható eltérések;

[...]

(2) A tagállamok biztosítják, hogy az előfizetőknek joguk legyen hátrányos következmények nélkül felmondani a szerződéseiket az elektronikus hírközlési szolgáltatásokat nyújtó és/vagy elektronikus hírközlő hálózatokat működtető vállalkozások által kínált szerződési feltételek módosításairól szóló értesítés nyomán. Az előfizetőket bármely ilyen módosítás előtt legalább egy hónappal megfelelően értesíteni kell, és ezzel egy időben tájékoztatni kell őket arról, hogy joguk van az ilyen szerződést hátrányos következmény nélkül felmondani, ha nem fogadják el az új feltételeket. A tagállamok biztosítják, hogy a nemzeti szabályozó hatóságok határozhassák meg ezen értesítések formátumát.”

6 Ugyanezen irányelv 21. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„A tagállamok biztosítják, hogy a nemzeti szabályozó hatóságok kötelezhessék a nyilvános elektronikus hírközlő hálózatokat működtető és/vagy nyilvánosan hozzáférhető elektronikus hírközlési szolgáltatásokat nyújtó vállalkozásokat arra, hogy a II. mellékletnek megfelelően átlátható, összehasonlítható, megfelelő és naprakész információkat tegyenek közzé a végfelhasználók és a fogyasztók részére nyújtott szolgáltatásaikhoz való hozzáférésre és azok igénybevételére alkalmazandó árakról és díjszabásról, a szerződés megszűnésekor esedékes díjakról, valamint tájékoztatást az általános szerződési feltételekről. Ezeket az információkat érthetően, mindenre kiterjedően és könnyen hozzáférhető formában kell közzétenni. A nemzeti szabályozó hatóságok további követelményeket is meghatározhatnak az ilyen információk közzétételi módjára vonatkozóan.”

Az osztrák jog

7 A 2003. évi távközlési törvény (Telekommunikationsgesetz 2003, BGBl. I. 70/2003.; a továbbiakban: távközlési törvény) 25. §-ának szövege a következő:

„(1) A hírközlő hálózatok és/vagy hírközlési szolgáltatások szolgáltatói általános szerződési feltételeket fogadnak el, amelyekben a kínált szolgáltatásokat is leírják, és meghatározzák az azokért fizetendő díjakra vonatkozó rendelkezéseket. Az általános szerződési feltételek és a díjakra vonatkozó rendelkezések módosításait a szolgáltatásnyújtás megkezdése előtt be kell jelenteni a szabályozó hatóságnak, és megfelelő formában közzé kell tenni azokat.

(2) Az általános szerződési feltételek és a díjakra vonatkozó rendelkezések módosításait azok hatálybalépése előtt be kell jelenteni a szabályozó hatóságnak, és megfelelő formában közzé kell tenni azokat. Az előfizetők számára nem kizárólag előnyös módosítások esetében két hónapos közzétételi és bejelentési határidő alkalmazandó. A jelen törvény rendelkezései a fogyasztóvédelmi törvényben […] és a polgári törvénykönyvben foglalt rendelkezések sérelme nélkül alkalmazandók.

(3) A nem kizárólag előnyös módosítások lényeges tartalmát írásban, például egy időszakosan kibocsátott számlára nyomtatott formában, a módosítás hatálybalépése előtt legalább egy hónappal közölni kell az előfizetővel. Egyidejűleg fel kell hívni az előfizető figyelmét a módosítások hatálybalépésének időpontjára, valamint arra, hogy ezen időpontig jogosult a szerződést díjmentesen felmondani. […] A hírközlő hálózatok és/vagy hírközlési szolgáltatások szolgáltatói általános szerződési feltételeinek és díjakra vonatkozó rendelkezéseinek olyan módosításai, amelyek kizárólag a szabályozó hatóság által e rendelkezés alapján elfogadott rendelet miatt válnak szükségessé, és amelyek a felhasználó számára nem kizárólag előnyösek, nem teszik jogosulttá az előfizetőt a szerződés díjmentes felmondására.

[...]

(5) A díjakra vonatkozó rendelkezéseknek legalább a következőket tartalmazniuk kell:

[...]

(2) azok az eszközök és módok, amelyek segítségével az érvényes díjakra és karbantartási költségekre vonatkozó, aktuális információkhoz hozzá lehet jutni;

[...]”

8 A szövetségi statisztikáról szóló 2000. évi törvény (Bundesstatistikgesetz 2000, BGBl. I. 163/1999.) úgy rendelkezik, hogy az osztrák statisztikai hivatal (Statistik Österreich) feladata többek között a fogyasztói árindex megállapítása.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

9 Az egyesület az osztrák jogszabályok alapján jogosult keresetet indítani a törvény vagy a jó erkölcs által előírt tilalmakat sértő általános szerződési feltételek használatának megtiltása iránt.

10 Az A1 Telekom Austria, osztrák távközlési szolgáltató a fogyasztókkal bonyolított jogügyleti forgalomban általános szerződési feltételeket használ.

11 Az általános szerződési feltételek többek között azt tartalmazzák, hogy „[a]mennyiben a díjra vonatkozó rendelkezésekben vagy egyedi megállapodásban indexkiigazítást kötnek ki”, az „A1 [Telekom Austria] az éves fogyasztói árindex növekedésének megfelelően megemelheti a következő naptári évre vonatkozó

díjakat”, és ezzel egyidejűleg „köteles az éves fogyasztói árindex csökkenését továbbhárítani és az említett díjakat a csökkenésnek megfelelően mérsékelni. Az A1 [Telekom Austria] írásban értesíti az ügyfeleket a kiigazításokról.”

12 Szintén az említett általános szerződési feltételek szerint „[a]z ügyfelek számára nem kizárólag előnyös módosítások esetén az A1 [Telekom Austria] a módosításokat – amennyiben azok nem csak jövőbeli ügyfelekre vonatkoznak – két hónappal azok hatálybalépése előtt közzéteszi. A nem kizárólag előnyös módosítások lényeges tartalmát írásban, például […] számlára nyomtatott formában, a módosítás hatálybalépése előtt legalább egy hónappal közölni kell az ügyféllel. A módosítás lényeges tartalmáról szóló értesítés a díjmentes felmondási jogra és a felmondási időre vonatkozó figyelemfelhívást tartalmaz”.

13 A szerződési feltételek továbbá azt is kikötik, hogy „[a] megállapodás szerinti indexen alapuló díjmódosítások miatt nincs helye rendkívüli felmondásnak”.

14 Az egyesület a Handelsgericht Wientől (bécsi kereskedelmi bíróság) kérte az A1 Telekom Austria arra történő kötelezését, hogy ne használja az általános szerződési feltételekben az említett kikötéseket.

15 Az egyesület szerint ugyanis az A1 Telekom Austria általi díjemelés csak akkor jogszerű, ha a fogyasztó számára ennek kapcsán rendkívüli felmondási jogot biztosítanak.

16 Miután a Handelsgericht Wien (bécsi kereskedelmi bíróság) 2012. október 25-i ítéletével helyt adott az egyesület kérelmének, az A1 Telekom Austria az ítélet ellen fellebbezést nyújtott be az Oberlandesgericht Wien (bécsi tartományi legfelsőbb bíróság) előtt.

17 Az Oberlandesgericht Wien (bécsi tartományi legfelsőbb bíróság) 2013. május 16-i ítéletével részben megváltoztatta az említett ítéletet. Az Oberlandesgericht Wien (bécsi tartományi legfelsőbb bíróság) ítéletével szemben az egyesület és az A1 Telekom Austria is felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő a kérdést előterjesztő bíróság előtt.

18 Az Oberster Gerichtshof (legfelsőbb bíróság) – mivel úgy vélte, hogy a jogvita megoldása az 2002/22 irányelv rendelkezéseinek értelmezésétől függ – felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjesztette a Bíróság elé:

„Abban az esetben is biztosítani kell-e [a 2002/22] irányelv 20. cikkének (2) bekezdésében az előfizetőknek biztosított azon jogot, hogy hátrányos következmények nélkül felmondhatják a szerződéseiket a »szerződési feltételek módosításairól szóló értesítés nyomán«, ha a díjak kiigazítása a szerződési feltételekből ered, amelyek már a szerződéskötéskor előírják, hogy a jövőben ki kell igazítani a díjakat (emelés/mérséklés) a pénzértékváltozást tükröző objektív fogyasztói árindex változásainak megfelelően?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

19 A kérdést előterjesztő bíróság kérdése lényegében arra irányul, hogy a 2002/22 irányelv 20. cikkének (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az elektronikus hírközlő hálózatokhoz, illetve szolgáltatásokhoz kapcsolódó szolgáltatások díjainak módosítása, amelyre az e szolgáltatásokat nyújtó vállalkozás által alkalmazott általános szerződési feltételekben foglalt olyan díjkiigazítási kikötés alapján kerül sor, amely értelmében a díjakat egy állami intézmény által megállapított objektív fogyasztói árindex változásainak megfelelően igazítják ki, az ezen rendelkezés értelmében vett „szerződési feltételek módosításának” minősül, amely esetében az előfizetőnek joga van a szerződését hátrányos következmény nélkül felmondani.

20 Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy a 2002/22 irányelv olyan harmonizált szabályozási keretet kíván létrehozni, amely az elektronikus távközlés ágazatában biztosítja az egyetemes szolgáltatás, azaz szolgáltatások meghatározott minimális készletének megfizethető áron történő nyújtását minden végfelhasználó számára. Ezen irányelv 1. cikkének (1) bekezdése szerint az irányelv egyik célja, hogy a hatékony verseny és választás révén az Európai Unió egészében biztosítsa a jó minőségű, nyilvánosan elérhető szolgáltatások rendelkezésre állását (lásd ebben az értelemben: Base és társai ítélet, C-389/08, EU:C:2010:584, 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

21 Az említett irányelv IV. fejezete a végfelhasználói érdekek és jogok védelmére irányul.

22 Az uniós jogalkotó az irányelv (30) preambulumbekezdésében leszögezte, hogy a nyilvános hírközlő hálózathoz, illetve a nyilvánosan elérhető elektronikus hírközléshez való csatlakozást biztosító szolgáltatásokra vonatkozó szerződések a felhasználók és fogyasztók számára az információ átláthatóságának és a jogbiztonságnak a minimális szintjét biztosító fontos eszközként jelennek meg. Az irányelv (49) preambulumbekezdésében a jogalkotó a díjszabások fogyasztók számára való átláthatóságára is hivatkozik. Ezzel összefüggésben írja elő az említett irányelv 20. cikke (1) bekezdésének d) pontja, hogy ennek a szerződésnek egyértelmű, átfogó és könnyen hozzáférhető formában meg kell határoznia az árak és a díjszabások részleteit, és azt, hogy miként szerezhetők be naprakész információk valamennyi alkalmazandó díjról és karbantartási költségről.

23 Ezenkívül a 2002/22 irányelv 21. cikkének (1) bekezdésének megfelelően a tagállamok biztosítják, hogy a nemzeti szabályozó hatóságok kötelezhessék a nyilvános elektronikus hírközlő hálózatokat működtető és/vagy nyilvánosan hozzáférhető elektronikus hírközlési szolgáltatásokat nyújtó vállalkozásokat arra, hogy átlátható, összehasonlítható, megfelelő és naprakész információkat tegyenek közzé a végfelhasználók és a fogyasztók részére nyújtott szolgáltatásaikhoz való hozzáférésre és azok igénybevételére alkalmazandó árakról és díjszabásról, a szerződés megszűnésekor esedékes díjakról, valamint tájékoztatást az általános szerződési feltételekről. Ezeket az információkat érthetően, mindenre kiterjedően és könnyen hozzáférhető formában kell közzétenni.

24 Ezen irányelv 20. cikkének (2) bekezdése azt is előírja a tagállamoknak, hogy biztosítsák, hogy az előfizetőknek joguk legyen hátrányos következmények nélkül felmondani a szerződéseiket, ha értesítést kapnak az elektronikus hírközlési szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások által kínált szerződési feltételek módosításairól. A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy az előfizetőket bármely ilyen módosítás előtt legalább egy hónappal megfelelően értesíteni kell, és ezzel egy időben tájékoztatni kell őket arról, hogy joguk van az ilyen szerződést hátrányos következmény nélkül felmondani, ha nem fogadják el az új feltételeket.

25 Ezekre a rendelkezésekre tekintettel rá kell mutatni arra, hogy az uniós jogalkotó elismerte, hogy az elektronikus hírközlési szolgáltatásokat nyújtó vállalkozásoknak jogos érdekük fűződhet ahhoz, hogy módosítsák a szolgáltatásaik árát és díjszabását (lásd analógia útján: RWE Vertrieb ítélet, C-92/11, EU:C:2013:180, 46. pont).

26 A jelen ügyben – ahogyan ez az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból és a feltett kérdésből is kitűnik – az A1 Telekom Austria által alkalmazott általános szerződési feltételekben foglalt, vitatott kikötés azt írja elő, hogy a díjak kiigazítása egy állami intézmény, nevezetesen az osztrák statisztikai hivatal által megállapított objektív fogyasztói árindex változásainak megfelelően történik.

27 Ebből következően a szerződésben ekképpen előírt díjkiigazítás nem hozza a végfelhasználókat a szóban forgó kikötést tartalmazó általános szerződési feltételekben meghatározott tartalmú szerződéstől eltérő szerződéses helyzetbe, amennyiben a közszférában kialakított döntésekből és mechanizmusokból eredő, egyértelmű, pontos és nyilvánosan hozzáférhető indexálási módszeren alapul.

28 Következésképpen az ekképpen végrehajtott díjkiigazítás nem minősíthető szerződési feltételek módosításának a 2002/22 irányelv 20. cikkének (2) bekezdése értelmében.

29 A fenti megfontolásokra tekintettel a feltett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2002/22 irányelv 20. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az elektronikus hírközlő hálózatokhoz, illetve szolgáltatásokhoz kapcsolódó szolgáltatások díjainak módosítása, amelyre az e szolgáltatásokat nyújtó vállalkozás által alkalmazott általános szerződési feltételekben foglalt olyan díjkiigazítási kikötés alapján kerül sor, amely értelmében a díjakat egy állami intézmény által megállapított objektív fogyasztói árindex változásainak megfelelően igazítják ki, nem minősül e rendelkezés értelmében „szerződési feltételek módosításának”, amely esetében az előfizetőnek joga lenne a szerződését hátrányos következmény nélkül felmondani.

A költségekről

30 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

A 2009. november 25-i 2009/136/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel módosított, az egyetemes szolgáltatásról, valamint az elektronikus hírközlő hálózatokhoz és elektronikus hírközlési szolgáltatásokhoz kapcsolódó felhasználói jogokról szóló, 2002. március 7-i 2002/22/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (Egyetemes szolgáltatási irányelv) 20. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az elektronikus hírközlő hálózatokhoz, illetve szolgáltatásokhoz kapcsolódó szolgáltatások díjainak módosítása, amelyre az e szolgáltatásokat nyújtó vállalkozás által alkalmazott általános szerződési feltételekben foglalt olyan díjkiigazítási kikötés alapján kerül sor, amely értelmében a díjakat egy állami intézmény által megállapított objektív fogyasztói árindex változásainak megfelelően igazítják ki, nem minősül e rendelkezés értelmében „szerződési feltételek módosításának”, amely esetében az előfizetőnek joga lenne a szerződését hátrányos következmény nélkül felmondani.

Aláírások